

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 9. septembra 1863. ~

Gospodarske stvari.

Razstava v Celji.

Ni dolgo, kar se je precej govorilo po mili naši domovini, kdo da pojde k razstavi londonski, tjè, kjer se vidijo izdelki celega sveta, tjè, kamor hrepeni vsak ukaželjen gospodar, tjè, od kodar nam naznanjajo skoraj vsaki dan novih znajdeb. Vendar Slovencev je le malo bilo, kateri so se je udeležili. Temu Bog ni dal denarja, da bi se na pot podal, onemu pa volje ni, da bi se kaj novega naučil. „Pa kaj hočem — pravi sosed — saj nimam tako nobenega hasna, da se razgledam po lepi izložbi, po krasni razstavi; saj si ne morem domá dati napraviti takih strojev; takih volov, takih krav domá tako izrediti ne morem; zato opustim pot v glavno mesto celega svetá, naj London ostane London.“ — Pa kmalo se bo govorilo, kdo da pojde na Dunaj k razstavi čez 2 ali 3 leta. Morebiti bodo naši kmetje celó popraševali, kaj da hočejo poslati v dunajsko razstavo. Presvitli cesar naš so namreč ukazali, da se ima vrediti razstava leta 65. ali 66., da Avstrijanec ima priliko, razgledati se po izvrstnih pridelkih, pa tudi sam jih poslati na razgled. Vem, dragi moji, da bote v obilnejšem številu obiskali prihodnjo dunajsko razstavo, kakor ste obiskali londonsko; tû vam ne bo treba predrdrati cele Nemške, tû vam ne bode treba preplavati viharnega morja; v središču Avstrije leží nam Dunaj, in lahko se bo marsikteri kmet udeležil koristne razstave.

Razstave v Parizu, v Londonu, na Dunaji so sila velike; več dni je potreba, da si človek ogledava razne stvari. Ali pa ne bi bilo mogoče tudi v malem napraviti razstave? Ali ne bi male razstave imele nobenega dobička za prostega kmeta? Poglejmo tedaj, kaj bi nam pomagale velike razstave, kaj pa male?

Vsaka razstava ima ta namen, da si kmetovavec itd. sam ogleda pridelek drugega kmetovavca, obrtnika itd., zato da potem sam poskusi tako ravnati, kakor je uni ravnal, da tudi si pripravi ravno tak pridelek. Če, na priliko, vidim posebno žlahnega ali drugače prijetnega mi sadja, jabelk itd. v razstavi, bom poprašal: kdo da je to razstavil, da si od njega cepičev dobim, ali pa mi jih razstavni odbor oskrbi; ali če vidim, da se je v tem bližnjem kraju tako dobro vince pridelalo, treba je koj popraševati, kako da ga obdelujejo, ali ako ga hočem kot ošteraš prodajati na čep, pa hajd v one kraje, v katerih tako dobro vince raste. Če vidim stroje ali mašine za koruzo sejati, za jabelka lupiti, za koruzo ružiti itd., treba, da odbora poprašam: kje si jih lahko kupim, če to že ni drugače naznanjeno. Saj dragi moji, povsod veljá beseda, da mi tega ni mar, cesar ne poznam. Pri razstavah pa se potrebe spoznavajo, potem se občutijo, pozneje se pa potolažijo. Dandanes pa je

treba dobro računati z denarjem in s časom; saj marljivi Anglež pravi v prislovcu, da „čas je denar“. Zato je treba lotiti se mašin ali strojev povsod, koder pomanjkuje delavnih rok, koder so težaki dragi. Drugače ne bo mogoče varovati se slabih let. Le tako je mogoče, da se potem v resnici človek od človeka kaj nauči, ali po razstavah, da se nauči narod od naroda.

Sedaj pa bote tudi lahko zapopadli pomen velikih in malih razstav. Velike razstave so bolj zato, da se pridelki raznih narodov izložijo ter spoznavajo, da se narodi bolj spoznavajo. To je pa le velikašem mogoče, da najnovejše, najdražje stvari kupijo brž ko jih vidijo; da potem sami skušnje delajo, stroje rabijo itd. Prosti naš kmet nima veliko dobička, ako vidi ali ne v londonski razstavi, kako je mogoče, še tanjši uhice udarjati v šivanke, kako je mogoče, človeško srce čisto umetno napraviti, da se vsaka žilica pozná itd. Vendar tudi te iznajdbe pomagajo možem, kateri se pečajo posebno s takimi stvarmi, postavimo, zdravnikom, fabrikantom itd. Al našemu kmetu bi precej pomagalo vedeti, kakošno živino imajo na sosednem Štajarji, Kranjskem itd., da vé si preskrbeti goved boljšega pleha; treba mu je vedeti, kje se nahajajo taki stroji, da si jih o priliki omisli itd. Tem potrebam pa velike razstave ne morejo ustreči, ker je že dalji pot do njih in ker se tudi stvar od daleč naročiti ne dá tako lahko, kakor iz soseske. Da se pa soseska spoznava, rabijo male razstave veliko bolj od velikih. Ravno v malih razstavah je mogoče ustreči vsem željam pridnega kmetovavca, rokodelca itd. Marsikteri vinorejec bo našel v razstavah dobrega kupca za svoje vince; marsikteri svilorejec bo našel posnemovavca svojega dela, ki bo obogatel počasi sebe in svojo deželo.

Želimo in pričakujemo, da naše gospodarske društva bodo storile v teh zadevah svojo dolžnost, ter po malih razstavah nadomestile to, česar nam po velikih doseči mogoče ni. Ako bi po vsi Slovenii večkrat na različnih mestih se vrstile razstave gospodarskih pridelkov, bi bilo v materialnem in duševnem obziru jako koristno. Celó jezikoslovec bi priromal ter ogledaje izdelke slovenskih rok bi tudi na ušesa vlekel razne glasove in naglase slovenskih lokalizmov. Povsod je prva potreba, da sosed sosedu spozná, potem ga tudi ljubi. K malim razstavam pa lahko tudi prosti kmet pride, ker mu je skoraj jednak ali še krajši pot, kakor da bi šel na kak sejm; vidil bo pa gotovo več koristnejšega in zanimivega, kakor na vsakem sejmu. Ako ima voljo, tudi lahko nakupi najlepših stvari za sejm. — Vse te resnice je spoznala celjska gospodarska podružnica. Ona je spoznala, da posebno pri manjših posestvih v Avstrii v gospodarskem delovanju ni tolikega napredka viditi, kakor pa drugod. Tudi naša lepa, blagoslovljena Štajarska je zaostala za našimi sosedi; njeno

kmetijstvo celó ni doseglo one stopnje, s katero se po naša obrtništvo njih in trgovina. Gotovo je pa največja dolžnost gospodarskih društev, da temu kolikor je mogoče v okom pridejo, da stare prazne vere odbijajo, dobre znajdbe bolj in bolj širijo, najbolj pa neokornost in trdovratnost malega posestnika šibijo, in tako na vse strani žlahni blagor sejó. Zato pa so najbolj pripravne razstave poljedelskih pridelkov manjših okrogov. Ker le tako je mogoče z malimi stroški svoje pridelke drugim pokazati, pridelke drugih kmetovavcov pa si samemu pogledati, nove vpeljave in dobičke spoznavati. Tudi bi taka razstava bila dobra, da se kmetovavci pripravljajo na prihodnjo veliko razstavo dunajsko.

Gospodarska podružnica celjska je toraj v seji 7. aprila t. l. sklenila se tako pogovoriti z bližnjimi podružnicami, da ustanovi vsako leto razstavo in da se mesto razstavno vrsti po drugih zveznih podružnicah; sama pa bo že v tem letu v kolo stopila. Vstopnina velja prve 4 dni 10 kr., zadnji dan pa 5 krajc. Če kaj čez stroške ostane, se napravijo prihodnjič darila za najboljše razložnike slovenskega Štajarja.

Ta nagon je toraj vodil celjsko podružnico lotiti se lepega dela. Da bi ji krepko pomagali naši kmetje, kateri v tako plodnih krajih živijo in tako lepo zemljo obdelujejo; da bi pa tudi pridelki bili tako lepi kakor je kraj, treba bo res napeti svoje žile ter pokazati, da Slovenec ne spi več, da se je zbudil za gospodarsko kakor za politiško življenje. Poprimite se dragi Slovenci lepega Štajarja vseh naprav, ktere vam obetajo blagornega napredka; saj veste, da le zadovoljen mož je v stanu terjati svoje pravice, ter odbijati krivice neprijateljske; ubožca vsaki napuhnenec tare in dere. Da pa sami zveste bolj natanko, kaj se bode razstavilo v Celji in da tudi naši bratje na Kranjskem in drugod po Slovenskem vedó, kako se gibljemo na Štajarji pod vodstvom čvrstih domoljubov in rodoljubov, pristavim tu-sem povabilo „Doljnoštajarskim gospodarjem“ od odbora celjske podružnice. Glasí se tako-le:

„Napredovanje, ktero se na raznih poljih gospodarskega življenja, posebno pa v obrtni in kupčiji razodeva, in blagostan posameznih oseb, familij in narodov tako očitno povišuje, se je v gospodarstvu, posebno pa, kar malo posestvo zadeva, do zdaj le malo po malo pokazalo. Obdelovanje zemljišč je še, posebno pa pri malih kmetovavcih, že več let sém na eni in isti stopnji, akoravno bi, če bi se obdelovanje zboljšalo, lahko dvakrat toliko pridelovali.

Tej napaki po pripravnih sredstvih in pripomočkih v okom priti, posebno pa malega kmeta uneti, da bi obdelovanje svojega zemljišča zboljšal, so vrli možje in društva se temu blagemu delu podvrgli. Eden teh pripomočkov so gospodarske razstave, v katerih kmetje pridelke svojega truda na ogled razstavijo, in tako eden drugega k zbolšanju spodbadajo.

Tudi celjska gospodarska podružnica se je tega sredstva ali pripomočka poprijela. Mesca vinotoka (oktobra) 1863 bo v Celji tako gospodarsko razstavo napravila, ter upa, da se je bode prav obilo, posebno tistih kmetov udeležilo, kateri zavolj svojega doma in svoje kupčije Celje laglje obiskujejo, kakor ktero drugo bolj oddaljeno mesto.

Podružnica ni od svoje strani nič opustila, da bi to razstavo, ktero obiskati, s tem vse sosedne podružnice in sploh vse doljnoštajarske kmete prav prijazno vabi, kolikor mogoče spodobno in dostojno na noge spravila. Za to pa, kar bi k temu početju utegnulo potrebno biti, ima nalašč zato izvoljen odbor skrbeti.

Kar se posebnih reči tiče, da bi razstava se napravila, podružnica častite sosedne podružnice in kmetovavce posebno sledečih reči opominjuje:

1. Razstava se začne v Celji 30. kimovca ali septembra t. l. in se konča 4. vinotoka (oktobra).

2. Reči, ki se bodo razstavljale, so: a) gospodarski pridelki, na pr.: sadje, vino, povrtnina ali sočivje, žito, semena, vsakovrstne sadike in cvetlice; b) gospodarsko orodje in mašine; c) priprave za svilorejo in čbelarstvo in svilorejski in čbelarski pridelki; d) živina.

3. Žita naj se vsake vrste ne pošlje več kot dva bokala (firkelna) v enakih vrečah (žakljih) ali steklenicah (glazih); vina pa vsake sorte najmanj saj v dveh poličnih buteljah. Grojzdu naj se pridene nekoliko perja ali listja, in pa ime, ktero grojzde ima v tistem kraju, kjer je rastlo. Semen se pa tudi najmanjše betvice sprejme.

4. Vsaki reči se ima pristaviti natanko ime razstavljavca, če je mogoče, tudi obdelovanja, zemlje, poprejšnega plodu, ali se je navadno ročno, ali pa z mašinami sejalo; nadalje, ali se bo reč nazaj tirjala ali pa v prid razstavnih stroškov prepustila, in na zadnje, je li reč za prodati in po kateri ceni?

5. Gospodje kmetovavci, kateri mislijo kaj večega v razstavo poslati, naj bi se zavoljo tega oglašili ali to naznanili predstojniku tukajšne gospodarske podružnice saj do 20. kimovca (septembra) t. l., kar je zato potrebno, da se potrebni prostor za razstavo lahko pripravi.

6. 3. vinotoka (oktobra) popoldne se bodo mašine poskušale; 3. in 4. oktobra pa bode živina se razstavila.

7. Pri razstavi pa bodo dotične podružnice izmed zvedenih mož, ki so zato sposobni, sodnike zastran cenitve, vrednosti in daril izvolile, kateri bodo zadnjega dne, preden se bo razstava končala, čez najizvrstniši razstavljene reči svojo častivno pohvalo izrekli, kar se bo potem tudi po časnikih razglasilo.

8. Med razstavo bode tukajšna gospodarska podružnica očitno sejo imela, h kateri so tudi unanji gostje prijazno povabljeni. Pomenkovalo se bo o raznih gospodarskih rečeh in potrebah, posebno pa o sviloreji in vinoreji.

9. Za stanovanje unanjih gostov, ki bodo razstavo obiskali, bo odbor skrbel.

Pričakuje se, da bo ta razstava kmetovavcem ne le samo v spodbado in prigon, kakor je to pri drugih razstavah, ampak da se bo po njej tudi zgodilo, da se bodo podružnice in kmetovavci celjske okolice eden drugemu bližali, kar more, ako se skušnje, misli in vodila eden drugemu razodenejo, za povzdigo in zboljšanje gospodarstva le hasljivo biti.

Upamo in nadjamo se toraj, da se častiti kmetovavci malega truda ne bodo bali, kterege utegnejo imeti, če kaj v razstavo pošljejo; ampak da se bodo tega dela prav obilno udeležili in tako pripomogli, da bo ta poskušnja vspešno in srečno se izšla.“ J. Grščak.*)

Dostavek. Ker tudi v Ljubljani bode za Kranjce prihodnjega mesca razstava, kakor bravci naši vedó iz oklica, ki ga je odbor kmetijske družbe trikrat razglasil v „Novicah“, naj tudi naši kranjski kmetje si k srcu vzamejo za svojo stran, kar rodoljub štajarski tako gorko priporoča svojim rojakom. Gotovo bode potem razstava ljubljanska lepo polna kranjskih pridelkov, celjska pa doljnoštajarskih. Vred.

0 goveji kugi na dalje.

V Pirčah na Kočevskem se še zmiraj prikazuje tam pa tam kuga; tudi v Beču v bistrškem kantonu je še ni konec.

*) Razprave o poljedelskih rečeh se „Novicam“ prilegajo toliko bolj, ako so vzete iz domačega polja in so pisane tako jasno v gladkem domačem jeziku, kakor je Vaš; zato nam je Vaša obljuba dobro došla. Vred.